

KI LESZ AZ ÚR LATIUMBAN?

Servius Tullius tehát uralkodott Rómában. Igaz, nem a nép megkérdezésével, de az atyák tetszése szerint. Ha valakinek mégis eszébe jutott zúgolódní és kétségbe vonni Servius uralkodásának jogosságát (ilyenek mindig akadtak), a nép nem hallgatott rá. Háború indult ugyanis a vejibeliakkal és más etruszk törzsekkel, és ez teljesen lefoglalta az emberek lelkét. Nem törődtek most azzal, hogy jogosan vagy jogtalanul uralkodik-e Servius. Mindenesetre jól uralkodott.

A római sereget maga vezette. Személyes bátorsága példaadó volt, a hadiszerecnse is hozzá, pártolt. Az egész hatalmas ellenséges sereget szétszórta és megszalasztotta. Diadalmasan tért vissza a városba: most már kétségtelenül király volt. Győzelme, amit a legjobb és leghatalmasabb isten, Jupiter juttatott neki, bizonyosságot tett mellette. Ha választásra kerül sor, sem az atyák, sem a nép nem választott volna mást helyette.

A háború befejezése után a békében is sok jeles tett fűződik nevéhez. Elsőnek kell említeni a róla elnevezett alkotmányt. Az előtte uralkodó királyok csak az atyáknak és hozzátartozóiknak, vagyis a patríciusoknak adtak politikai jogokat, míg a nép többi részét, a plebejusokat, bár személy szerint ezek is szabadok voltak, csak kötelezettségek terhelték. Servius új alkotmányt adott Rómának. Kimondta, hogy minél több vagyona, földbirtoka van valamely polgárnak, annál több jogot élvezzen, de annál több terhet is viseljen. Ezért minden öt évben vagyonbecslést, *censust* rendelt el, és ennek alapján a népet hat osztályba, *classis*ba sorolta. Így aztán ezentúl az adót és a katonai szolgálattal járó terheket a vagyon alapján rótták ki. Több pénzéd van? Többet fizetsz adóba, és saját költségeden szerzed be fegyvereidet! A hatodik *classis*ba tartozó vagyontalanok, az úgynevezett *proletárok*, nem fizettek adót, és nem kellett fegyverzetre költeniök, őket a csatatéren az elesettek fegyvereivel szerelték fel. Ez a beosztás sokáig érvényben volt, és mindmáig megőrizte Servius Tullius nevét.

A vagyonbecslés után szemlét tartott a hadsereg felett. Elrendelte, hogy minden római polgár, lovas és gyalogos egyaránt, ki-ki a saját *classis*ához és annak valamely centuriájához csatlakozva, a kitűzött napon kora reggel jelenjen meg a Mars-mezőn.

Ez megtörténvén, a király nagy áldozatot, *suovetauriliát* mutatott be. E szó disznó-, juh- és marhaáldozatot jelentett. Ez volt a census végső, berekesztő szertartása. A hagyomány szerint ezen az ünnepen nyolcvanezer fegyverfogható polgár vett részt.

Itt látta Servius király, hogy mily nagy már az ő népe, hogy megnövekedett a város lakossága.

"Nem elég ezeknek már a régi kis város" - gondolta, és hozzáfogott a város megnagyobbításához. A hét domb közül újabb kettőt, a *Quirinalist* és *Viminalist* is benépesítette, és az *Esquilin*uson is szaporította a lakóhelyek számát. És hogy a hely méltóságát emelje, ide tette át saját királyi székhelyét is. Az immár hét halomra

kiterjeszkedő várost új, hatalmas kőfállal, sáncokkal és árkokkal vette körül.

Nem volt ugyan szándékában háborúval leigázni Latiumot, de békés úton igyekezett ezt a termékeny tartományt Róma befolyása alá hajtani. Erre példát látott az *ephesusi Diana-templomban*. Ezt a templomot ugyanis az ázsiai népek közös vállalkozással építették fel, mégpedig olyan nagyszerűnek, hogy a világ hét csodája között emlegették.

- Nem volna-e helyes - vetette fel Servius, miközben latin főemberekkel találkozott -, ha mi is követnők az ephesusi példát, és latinok és rómaiak együtt építenénk templomot Rómában *Dianának*, a vadászat istennőjének?

Magában azt gondolta, hogy ha Latium népei ebbe belemennek, és a templomot Rómában megépítik, ez a közös vállalkozás nemcsak az istennő jóindulatát szerzi meg Rómának, hanem annak elismerését is, hogy Róma az ura Latiumnak.

A latinok, ha nyíltan még nem is, de magukban ezt már elismerték, hiszen annyiszor vontak kardot Róma ellen, annyiszor próbáltak fegyverrel kedvező döntést elérni - és mindig hiába.

És Diana temploma csakugyan felépült. De Róma uralmát Latium felett mégis veszély fenyegette, mégpedig nem is latin, hanem szabin részről. Történt ugyanis, hogy egy szabin gazdaember tehenének csodálatosan szép, hatalmas üszőborja született. Az egész környéken híre kelt. Szépségét, nagyságát mindenki égi jelnek vette. A jósök ezt jövendölték róla:

- Amely nép fia ezt az üszőborját feláldozza Dianának, az a nép tartja majd kezében az uralmat Latium fölött.

Ennek a jóslatnak a híre eljutott a Diana-templom papjának fülébe is.

A szabin gazda nemsokára érkezettnek látta az időt, hogy a borját feláldozza, és népének a hatalmat megszerezze.

Megjelent borjával Rómában, elvezette Diana szentélyéhez, és a gyönyörű állatot odaállította az oltár elé. Készült az áldozatra. Mikor a szentély papja meglátta a gazdát borjával, tüstént eszébe jutott a jóslat, és igyekezett az áldozatot megakadályozni. Rákiáltott a gazdára:

- Mit akarsz itt, vendég?! Csak nem akarsz mosdatlanul Dianának áldozni? Nem tudod, hogy előbb tiszta folyóvízzel meg kell mosakodnod? Menj csak, és tisztálkodj meg, másképp az istennő haragját vonod magadra! Menj, itt folyik alattunk a völgyben a Tiberis!

A jövevény mit sem sejtve szót fogadott. Hiszen azt mindenki tudta, hogy egy jóslat csak akkor teljesülhet, ha mindent előírás szerint csinálnak. Lement hát a Tiberishez, hogy megmosakodjék. Hanem amíg ő oda volt, a Diana-pap gyorsan levágta és feláldozta a tehenborját. Így aztán Róma lett Latium ura. A papot pedig, aki a veszélyt ügyes csellel elhárította, a király és a nép hálásan ünnepelte.